

N:o 143.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förhöjning af fonden för fiskerinäringens befrämjande; gifven Stockholms slott den 27 mars 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels bemyndiga riksgäldskontoret att för hvar och ett af åren 1908—1912 på rekvisition af Kungl. Maj:t till fonden för fiskerinäringens befrämjande, i mån af behof, öfverlämna medel till så stort belopp, som finnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel ej mindre bestrida den i nästa punkt omförmälda ränteutgift än äfven tillgodose ett årligt lånebehof af 750,000 kronor;

dels besluta, att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakas;

dels ock besluta, att för lån, som efter ingången af år 1908, från fonden beviljas, räntan skall utgå efter 3.6 procent, samt att i öfrigt nuvarande villkor för lån från fonden fortfarande skola gälla.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 27 mars 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Alfred Petersson
anförde härefter:

*Ang. fonden
för fiskeri-
näringens be-
främjande.*

Med anledning af en utaf Kungl. Maj:t vid 1891 års riksdag gjord framställning beviljade Riksdagen på extra stat för år 1892 ett anslag af 100,000 kronor till inrättande af en fond för fiskerinäringens befrämjande, från hvilken fond, i mån af tillgång och på vissa af Riksdagen angifna villkor, lån finge tilldelas landsting eller hushållnings-sällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd för anskaffande af fiskebåtar och fiskredskap eller för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter. Där-

jämte medgaf Riksdagen, att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån finge ingå till fonden, för att tillsammans med dennas öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål. För höjning af fonden har Riksdagen därefter upprepade gånger beviljat anslag, nämligen år 1899 100,000 kronor, år 1900 100,000 kronor, år 1902 500,000 kronor och år 1905 äfvenledes 500,000 kronor. Sistnämnda bägge anslag anvisades att utgå med, det förra 100,000 kronor förskottsvis under år 1902, 100,000 kronor år 1903, 100,000 kronor år 1904 och 200,000 kronor år 1905 samt det senare 250,000 kronor för hvardera af åren 1906 och 1907. Med inräknande af det för år 1907 anvisade anslagsbeloppet utgjorde fondens behållning vid innevarande års början 1,363,465 kronor 65 öre.

Rörande fondens användning och villkoren för erhållande af lån ur densamma gäller för närvarande kungörelsen den 12 januari 1904. Enligt densamma skall hushållningssällskap eller landsting ingifva framställning om lån, för Göteborgs och Bohus län till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samma län och för öfriga län till landtbruksstyrelsen. Inom de belopp, hvaröfver enligt särskilda, af Kungl. Maj:t gifna bestämmelser Kungl. Maj:ts bemålde befallningshafvande och landtbruksstyrelsen äga att förfoga, bevilja dessa myndigheter vederbörande hushållningssällskap eller landsting lån från fonden, hvilka lån därefter utbetalas till dem från statskontoret mot deras förskrifningar. Lånen skola återbetalas inom högst tio år, med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta. Sedan ett års räntefrihet åtnjutits, förräntas skulden efter 3 procent å oguldet kapitalbelopp. Hushållningssällskap eller landsting utlånar i sin tur medlen till enskilda låntagare i summor af högst 10,000 kronor. Dessa enskilda låntagare skola åtnjuta samma räntefrihet, som nyss nämnts, och ej heller må högre ränta än efter 3 procent utkrävas af dem.

Inom Göteborgs och Bohus län omhänderhafves låneförmedlingen af landstingets förvaltningsutskott, hvaremot inom öfriga län hushållningssällskapen varit låneförmedlare.

Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut årligen fastställt fondens fördelning. Under de senare åren har denna bestämts sålunda, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län fått för detta län disponera 80 procent och landtbruksstyrelsen för öfriga län 20 procent af fonden, inberäknade de belopp, för hvilka låntagare inom de särskilda kretsarna redan svarade.

Nu har landtbruksstyrelsen i underdånig skrifvelse den 29 november 1906 gjort framställning om ytterligare höjning af ifrågavarande

Landtbruksstyrelsen den 29 november 1906.

fond. Därvid har styrelsen öfverlämnat en från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län till styrelsen inkommen skrifvelse, hvaruti meddelats, att enligt verkställda undersökningar det syntes kunna beräknas, att för tillgodoseende af behofvet inom länet utaf lån från berörda fond erfordrades för åren 1907 och 1908 minst 1,200,000 kronor, däraf hälften borde vara disponibel under innevarande år. Då till täckande af detta behof borde främst användas den andel af den nuvarande fonden, som vore disponibel och kunde tilldelas länet, skulle den ökning af fonden, som erfordrades för länet, utgöras af skillnaden mellan sagda andel och det angifna lånebehofvet.

Landtbruksstyrelsen har beräknat summan af den nuvarande fondens samtliga disponibla medel för år 1907 till 481,436 kronor 87 öre, däraf statsanslag 250,000 kronor, inflytande amorteringar 219,436 kronor 87 öre samt inflytande räntor omkring 12,000 kronor. Då 80 procent af nämnda totalsumma utgjorde ungefär 385,000 kronor, erfordrades minst 200,000 kronor ytterligare för att kunna tillfredsställa lånebehofvet för år 1907 inom Göteborgs och Bohus län. Denna beräkning syntes landtbruksstyrelsen icke vara för hög med hänsyn, bland annat, därtill att vid ansökningstidens utgång för 1906 års lån inom detta län varit ingifna 256 ansökningar om lån till sammanlagdt belopp af icke mindre än 877,300 kronor.

Beträffande lånebehofvet inom öfriga delar af riket för år 1907 har landtbruksstyrelsen ansett detta icke kunna beräknas till mindre belopp, än som vid tiden för aflåtandet af styrelsens skrifvelse redan tagits i anspråk för år 1906 eller 135,820 kronor. Då 20 procent af förberörda af styrelsen beräknade disponibla totalsumma för år 1907 utgjorde omkring 96,000 kronor, skulle alltså för dessa delar af riket ett belopp af ytterligare omkring 40,000 kronor behöfva tillföras fonden. Tillhoppa skulle alltså för båda kretsarna utöfver tillgängliga medel för år 1907 erfordras ett belopp af omkring 250,000 kronor.

I fråga om behofvet för år 1908 har landtbruksstyrelsen anfört, att, om detta behof beräknades till 600,000 kronor för Göteborgs och Bohus län samt till 150,000 kronor för öfriga län och om för fyllande af detta behof beräknades annuiteter från förstnämnda län till belopp af 200,000 kronor samt från öfriga län till 40,000 kronor, skulle för sistnämnda år för förstärkning af fonden erfordras i rundt tal 500,000 kronor.

Landtbruksstyrelsen har vidare fäst uppmärksamheten därpå, att under öfverläggningen vid 1905 års riksdag angående frågan om förhöjning af denna fond uttalades, att en möjligen blifvande ytterligare

förhöjning af fonden ej borde upptagas såsom utgift i riksstaten, utan att medlen borde anskaffas medelst upplåning genom riksgäldskontoret.

På grund af hvad sålunda anförts har landtbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om beredande, på sätt Kungl. Maj:t funne lämpligt, af medel till höjande af ifrågavarande fond för år 1907 med 250,000 kronor och för år 1908 med 500,000 kronor.

Statskontoret har, till följd af nådig remiss, den 14 nästlidne februari yttrat sig med anledning af landtbruksstyrelsens berörda framställning och därvid upplyst, att vid 1906 års slut förefanns å ifrågavarande fond en kontant behållning af 175,721 kronor 34 öre, med hvilket belopp alltså den af landtbruksstyrelsen beräknade medelsttillgången under år 1907 borde ökas. Beträffande sättet för anskaffande af de för fondens förhöjande nu erforderliga fyllnadsbeloppen har statskontoret förklarat sig visserligen anse, att det varit önskvärdt, om det kunnat ske på enahanda sätt, som hittills användts för beredande af tillgångar å denna fond, men med afseende å det nu ifrågasatta beloppets storlek syntes måhända hinder möta för dess uppförande å 1908 års riksstat. Statskontoret har därför hemställt, att proposition måtte till Riksdagen aflåtas om anvisande af 600,000 kronor till fondens förhöjning, att utgå med 100,000 kronor under år 1907 och med 500,000 kronor under år 1908, hvilka medel syntes böra, om och i den mån tillgång därtill icke kunde beredas å riksstaten för år 1908, anvisas till utgående från riksgäldskontoret. *Statskontoret.*

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, hvars yttrande därefter infordrades med anledning af hvad statskontoret anført, har i underdånigt utlåtande den 9 innevarande mars förklarat sig icke hafva något att däremot erinra.

Angående användningen under de senaste åren af ifrågavarande lånefond anhåller jag att med ledning af de årliga berättelserna däröfver från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län samt landtbruksstyrelsen få meddela följande uppgifter.

Fondens användning under senare åren.

Beviljade lån inom Göteborgs och Bohus län.

År	Föranskaffande af								Summa	
	fiskefartyg		motorer i fiskefartyg		fartyg jämte redskap eller motor		redskap			
	antal	belopp	antal	belopp	antal	belopp	antal	belopp	antal	belopp
1904	69	210,700	33	63,000	2	7,500	6	18,000	110	299,200
1905	55	174,300	33	66,500	15	30,000	8	16,000	111	286,800
1906	25	96,000	103	123,600	—	—	—	—	128	219,600

Beviljade lån inom öfriga delar af riket.

	1904		1905		1906	
	antal	belopp	antal	belopp	antal	belopp
Till Uppsala läns hushållnings-sällskap	—	—	3	10,000	5	8,675
„ Södermanlands läns	—	—	—	—	2	1,600
„ Östergötlands	—	—	1	1,500	—	—
„ Kalmar läns södra	—	—	—	—	3	12,800
„ Blekinge läns	1	1,000	4	4,300	17	14,150
„ Kristianstads	3	5,400	1	1,500	2	2,600
„ Malmöhus	11	22,800	3	14,500	12	46,700
„ Hallands	11	14,500	2	3,000	6	10,700
„ Gäfleborgs	—	—	4	5,200	12	8,700
„ Västernorrlands	—	—	7	7,000	2	4,300
Summa	26	43,700	25	47,000	61	110,225

Af de för år 1906 till andra delar af riket än Göteborgs och Bohus län beviljade 61 lånen om tillhopa 110,225 kronor afsågo 7 lån anskaffande af motorfiskekvassar, 1 lån byggande af fiskekutter, 16 lån inköp af motorer till fiskebåtar, 7 lån inköp af fiskebåtar, 14 lån inköp af motorfiskebåtar, 4 lån inköp af båtar och fiskredskap, 1 lån inköp af motor och redskap, 7 lån inköp af fiskredskap och 4 lån anläggande

af smärre inrättningar för förädling af strömmingfiskets produkter eller anskaffande af därför behöfliga maskiner.

Att lånesumman för Göteborgs och Bohus län under år 1906 icke var högre än 219,600 kronor och alltså mindre än de föregående åren samt endast omkring dubbelt större än lånesumman till andra delar af riket synes hafva sin grund i tillfälliga förhållanden, måhända föranledda af någon missuppfattning. Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län i början af år 1906 erhållit uppgift från statskontoret, att till nya lån då fanns för länet disponibelt ett belopp af något öfver 205,000 kronor, beviljades det i tabellen upptagna lånebelopp af 219,600 kronor. Skillnaden utfylldes genom medel, som kvarstått uttagna från föregående förmedlingar. Sedermera beviljades emellertid icke flera lån under året inom detta län, oaktadt för länet faktiskt småningom blef disponibel äfven den på länet belöpande andel af inflytande inbetalningar å förut utlämnade lån. Detta förhållande torde hafva varit hufvudsakliga anledningen till, att fonden vid slutet af år 1906 hade att uppvisa en oanvänd kontant behållning å mer än 175,000 kronor. Att orsaken till att blott 219,600 kronor utlånades icke var den, att lånebehovet härmed skulle vara fyllt, är uppenbart redan däraf, att, såsom ofvan nämnts, icke mindre än 256 låneansökningar då förelågo, afseende ett sammanlagdt belopp af 877,300 kronor, och uttalas äfven uttryckligen af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som säger, att »i saknad af medel» en ej obetydlig del af de inkomna låneansökningarna icke kunnat bifallas af landstingets förvaltningsutskott.

Af förenämnda uppgifter framgår, att lånebehovet inom andra delar af riket än den egentliga västkusten för hvarje år blifvit allt större. Det är en särdeles glädjande företeelse, att fiskerinäringen äfven i dessa trakter af landet är stadd i uppsving. Att hoppas är äfven, att denna utveckling skall fortgå, hvartill i sin mån torde komma att bidra de undersökningar och försök, som kunna komma att anställas medelst det fartyg för fiskeriadministrationens behof, till hvars byggande Riksdagen enligt Kungl. Maj:ts förslag innevarande år beslutat att bevilja medel.

Att äfven för Göteborgs och Bohus län lånebehovet är mycket stort och stadt i stigande, framgår af hvad jag förut meddelat. Genom uppsökande af nya, ibland långt aflägsna fiskeplatser, samt genom fullkomnande af redskap och fiskemetoder, genom insättande af motorer i fiskebåtarna m. m. sträfvar västkustens fiskarbefolkning att söka afvinna sin näring ett alltmera fördelaktigt resultat, och det synes mig gifvet, att dessa deras bemödanden böra, så vidt sig göra låter, understödjas och uppmuntras.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Jag finner det alltså vara ådagalagdt, att fonden för fiskerinäringens befrämjande är i behof af väsentligt ökade medel för att kunna tillgodose de växande krafven på lån från densamma. Det torde äfven vara klart, att detta behof kommer att föreligga äfven för tiden efter 1908 års utgång, därvid dock är att märka, att till följd af den jämförelsevis korta återbetalningstiden, behofvet af nya tillskott synes böra så småningom komma att aftaga.

Att under dylika förhållanden bereda de ökade medel, som kunna erfordras, genom anslag synes mig emellertid möta svårigheter. Såsom redan vid behandlingen år 1905 i Riksdagen af frågan om fondens höjning ifrågasattes, torde det förfaringssätt nu böra tillämpas, att medel upplånas för ändamålet genom riksgäldskontoret. Häremot torde icke heller någon betänklighet kunna förefinnas, då ju medlen utlånas till produktivt ändamål och draga ränta.

Det skulle emellertid genom användande af lånemedel uppstå åtskilliga olägenheter, ifall räntan å de lån, som utlämnas från fonden, bibehölles vid den nuvarande låga räntefoten af 3 procent. Enligt hvad jag inhämtat, kan nämligen riksgäldskontoret under den närmaste framtiden icke beräknas kunna upplåna penningar till billigare ränta än omkring 4 procent. Om, såsom naturligt torde vara, riksgäldskontoret bör af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som för riksgäldskontoret förorsakas genom öfverlämnande af medel till fonden, skulle, därest fondens utlåningsränta bibehölles vid 3 procent och ett års räntefrihet fortfarande beviljades, det kunna befaras, att ett icke obetydligt belopp af fondens öfriga kapitaltillgångar måste årligen tillgripas för att utjämna ränteskillnaden. Ett sådant förhållande synes mig icke lämpligt, och något annat sätt att undvika detsamma torde icke kunna användas, än en mindre höjning af fondens utlåningsränta. Med iakttagande däraf, att ränta å fondens nuvarande, genom anslagsmedel bildade kapitalbelopp oafkortad tillfaller fonden och således kan användas till utjämning af mindre ränteförluster å den af upplånade medel bildade delen af densamma, hafva verkställda beräkningar gifvit vid handen, att, om fondens utlåningsränta höjes till 3,6 procent, ränteinkomsten bör vara tillräcklig att gälda den ränta, som skall betalas till riksgäldskontoret, äfven med bibehållande af hittills medgifna räntefrihet. En sådan räntehöjning torde för dessa i allmänhet ganska små lån på jämförelsevis kort tid icke vara af särdeles stor betydelse, och i alla fall komma dessa lån att blifva väsentligt billigare, än om motsvarande medel skulle af låntagarna anskaffas på annat sätt. Det torde för öfrigt vara fullt riktigt, att staten väl ställer sin kredit till förfogande för idkarna af fiskeri-

näringen, men icke sätter räntan så låg, att staten eller den särskildt inrättade fonden måste göra någon nämnvärd förlust på lånerörelsen. Jag tillåter mig äfven erinra, att räntan å lån från egnahemslånefonden och odlingslånefonden utgår efter samma räntefot, som jag nu föreslår, eller 3,6 procent.

Det kunde visserligen ifrågasättas att låta nämnda ränteförhöjning gälla endast för lån från de medel, som tillhandahållits genom riksgäldskontoret. Men dels skulle räntan då nödvändigtvis få sättas högre, antagligen till 4 procent, dels skulle det säkerligen i praktiken visa sig synnerligen olämpligt att hafva olika räntefot för lån, som utlämnades till samma ändamål. Det olämpliga häri skulle icke heller aflägsnas, ifall man beslöte sig för att bilda två särskilda fonder. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att räntan å alla nya lån från fonden höjes till 3.6 procent.

Vid öfvervägande af de denna fond berörande förhållanden har jag emellertid trott mig finna, att det nuvarande systemet, enligt hvilket fonden har ett visst bestämdt kapital, som då och då behöft och äfven nu behöfver ökas, icke längre bör bibehållas. Erfarenheten har nämligen visat, att en viss ojämnhet i tillfredsställandet af årsbehovvet med ifrågasvarande system icke kunnat undvikas. Dessutom nödvändiggör en sådan anordning nästan årliga framställningar till Riksdagen. En anordning liknande den, som gäller för odlingslånefonden, skulle däremot enligt min mening innebära väsentliga fördelar. Riksdagen skulle då bemyndiga riksgäldskontoret att för en viss tidsperiod årligen tillhandahålla statskontoret upplånade medel till så stort belopp, att dessa jämte de till fonden inflytande annuiteter, sedan af desamma ränta tillgodoförts riksgäldskontoret för af detsamma till fonden öfverlämnade medel, uppginge till en viss summa, hvilken alltså för hvarje år funnes disponibel till utlåning. Rörande denna summas användning inom skilda delar af riket synes det alltjämt böra öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att förordna efter sig företeende årsbehof. Vid beräklandet af storleken af denna årliga totalsumma synas de af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län samt landtbruksstyrelsen uppgifna lånebehofven för åren 1907 och 1908 kunna tjäna till ledning. Dessa behof hafva uppgifvits för innevarande år till omkring 735,000 kronor och för nästkommande år till 750,000 kronor. Med hänsyn till att lånebehofven visat tendens till fortgående stegring, synes det årliga maximibeloppet för disponibla lånemedel icke böra sättas lägre än till sistnämnda belopp, och torde detta belopp lämpligen kunna bestämmas att gälla för en femårsperiod.

Det har, såsom ofvan framhållits, ifrågasatts förhöjning af fonden redan för innevarande år, hvilken höjning landtbruksstyrelsen beräknat till 250,000 kronor. Då emellertid enligt statskontorets upplysning ett belopp af omkring 175,000 kronor finnes tillgängligt, hvilket icke tagits i betraktande vid nämnda beräkning, torde det icke vara oundgängligen nödvändigt att redan detta år tillföra fonden ökade medel. En sådan åtgärd skulle också, då ökningen måste ske genom lånemedel, medföra olägenheter i afseende å öfvergången till den högre räntefoten. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att de nya föreskrifter beträffande fonden, som jag förut angifvit, måtte gälla från och med år 1908.

I afseende å öfriga nu gällande och icke härofvän berörda bestämmelser angående lån från denna fond har jag inga ändringar att föreslå.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att

dels bemyndiga riksgäldskontoret att för hvart och ett af åren 1908—1912 till fonden för fiskerinäringens befrämjande, i mån af behof, på rekvisition af Kungl. Maj:t öfverlämna medel till så stort belopp, som finnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel ej mindre bestrida den i nästa punkt omförmälda ränteutgift än äfven tillgodose ett årligt lånebehof af 750,000 kronor;

dels besluta, att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakas;

dels ock besluta, att för lån, som efter ingången af år 1908 från fonden beviljas, räntan skall utgå efter 3.6 procent, samt att i öfrigt nuvarande villkor för lån från fonden fortfarande skola gälla.

Statsrådet Swartz anförde:

Den ifrågasatta väsentliga ökningen af lånefonden för fiskerinäringens befrämjande är ämnad att äga rum förmedelst tillhandahållande från riksgäldskontorets sida af för statens räkning upplånade medel. Enligt min mening är det principiellt riktigt, att staten vid utlåning af dylika medel betingar sig en räntegodtgörelse, som ej understiger beloppet af den ränta, staten själf har att å medlen erlægga. Denna regel bör därför komma till uttryck öfverallt, där ej på grund af tidigare beslut från statsmakternas sida, i hvilket någon rubbning i öfrigt ej ifrågasättes, ett annat förfarande är fastslaget. Att, såsom föredraganden afser, använda ränteinkomsten af fondens genom tidigare anslag af skattemedel bildade del till att täcka den ränteförlust, som

kan beräknas uppkomma på fondens af lånemedel bildade del, synes mig icke tilltalande. Jag anser alltså, att vid det förhållande, att staten, enligt hvad riksgäldskontoret upplyst, under den närmaste framtiden näppeligen torde kunna upplåna medel mot lägre ränta än 4 procent om året, den årliga räntan å de lån, hvilka komma att från ifrågavarande fond utlämnas, bör bestämmas till 4 procent i stället för till 3,6 procent. I öfrigt instämmer jag med föredragande departementschefen.

Statsrådets öfriga ledamöter biträdde föredragandens hemställan;

och behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten med bifall härtill förordna, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . vid detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Nils Lange.
